

Abril.

SETMANARI NACIONALISTA D'ESQUERRA

ANY I - NÚM. 18

SURT ELS DISSABTES

BARCELONA, 24 DESEMBRE 1938

Redacció i Administració:

R. Catalunya, 38, 1.^a

— Telèfon 17135 —

Número Extraordinari

Preu: 1 pesseta

SUBSCRIPCIÓ:

6 pessetes trimestre

Editorial

Fa ja cinc anys del traspàs de l'il·lustre patrici català, Francesc Macià. La seva memòria resta cada any que passa més aferrada a la nostra terra. I és que Macià, va representar, en la nostra història nacional, la fita màxima de les aspiracions d'alliberació de tot un poble. La multitud en pelegrinatge constant ha vingut mostrant l'adhesió al President plorat, visitant la seva tomba, en aquesta diada commemorativa. Fa dos anys, però, que aquest indret de pau i repòs s'ha vist desolat. La guerra que ens ha imposat, l'agressió armada dels militars rebels venuts a potències estrangeres, ha fet, que molts que no hi mancaven mai, ja no poden fer-ho més. I d'altres, continuen amb les armes a la mà, fent guàrdia d'honor al parapet i a les trinxeres, per a defensar aquells postulats que Macià proclamà i que es concreten, avui, en una guerra per la independència de tots els pobles de la República.

A Macià, però, no li mancaran els continuadors de les seves doctrines i dels seus ideals. Es tot un poble, qui en aquesta diada, fent acte de contricció, procura seguint el camí rectilini de Macià, retrobar-se amb Ell, i deixa de banda desviacions preterites que mai més hauran de produir-se.

Macià, el cabdill preclar de Catalunya i Lluís Companys, l'home que té avui a les seves mans el destí de la nostra pàtria, exponents màxims de les aspiracions llibertadores dels catalans nacionals

M A C I À

Quan més es profunditza el sentit de la nostra tragèdia actual, més s'engrandeix la figura de Macià. Més es comprova com estava endinsat en el cor dels fets. Tot el que ens passa avui ell ho havia previst i dedicà una vida, una moral i un apostolat a evitar-ho. Una biografia seva, escrita sota la constel·lació dels successos actuals, seria edificant.

Macià, vell militar, abandonà la carrera quan els militars espanyols, primoriveristes abans de Primo de Rivera, franquistes abans de Franco, es sublevaren per a obligar a les Corts a votar la llei de jurisdiccions que subordinava el pensament i la política de l'Estat a la violenta brutalitat de la seva espasa. Macià es revoltà contra l'exigència, el militar s'uní a l'home civil per a lluitar contra els militars. L'espasa era per a ell, eina de lliberació i no de dominació i esclavitud.

Macià compregué que el desgavell d'Espanya era ocasionat per la casta militar de mentalitat estrefeta per la monarquia borbònica. Tot l'odi que els pobles de la Península senten els uns contra els altres, eren avivats i excitats des de les sales de banderes.

Català de soca i de rel veïè el seu poble sotmès al jou d'aquest pensament bàrbar que destapava la llei de jurisdiccions. Compregué que bona part de la història d'Espanya, havia mentit per a no confessar que l'Estat errava de camí i obligar-lo a esmenar-se. La pedra de toc de la bona fe política la donava el tracte amb Catalunya.

La guerra civil d'ara li dona la raó, plena raó. Entre els primers propòsits dels feixistes, hi ha l'anul·lació de l'Estatut, primera prova del sentit liberal de la República. Els catalans que s'han passat al camp facciós són els que des de Catalunya combatien Catalunya i aquells que nosaltres, els homes d'Esquerra, acusàvem de falsaris i que tota la vida estigueren distanciat de Macià.

No crec que hi hagi gaires liberals i demòcrates espanyols que no creguin que la llibertat catalana garanteix la llibertat de la República; que no sàpiguen que per a dominar a Catalunya necessitaran una dictadura que els esclavitzarà també a ells. S'ha dit molt això i s'ha repetit tantes vegades des de la República ençà perquè hi hagi ningú que no en tingui esment o ho hagi oblidat, però els fets actuals són exprofessos per a ensenyar-ho o recordar-ho: es pot ben bé assegurar que qui regateja les nostres llibertats s'acosta a Franco. Catalunya i Franco són els dos pols oposats.

Aquesta fou la gran obra de Macià: lligar el plet de Catalunya a un plet de llibertat de tots. El catalanisme de dreta fracassà en totes les provatures de domesticitat; els seus homes, prou conquistaven profits particulars, però Catalunya continuava junyida a l'opressió. Macià veïè ben clar que la força de Catalunya estava en ésser suport de la llibertat.

I ara, el que es combat en els camps de batalla, és el problema de la llibertat i Catalunya n'esdevé més que mai rel profunda. Rel que la gesta republicana ja arribar fins al cor mateix del món.

JAUME AGUADÉ

d'Esquerra Republicana de Catalunya

Femina

L'AVI

Recordem a l'Avi, catalans. Recordem-lo sempre, i més ara que s'escau el cinquè aniversari del seu traspàs.

Era un dia gris, trist, ja el recordeu? Aquelles onze campanades que queien greus, lentes, sonores, impassibles al que s'esdevenia al seu redós, escampaven per arreu de la nostra terra la trista nova: El President és mort! L'Avi ha mort!

Corporalment ens deixava, en l'última batalla lliurada havia estat vençut; però, espiritualment, restava i resta sempre entre nosaltres.

L'Avi! El recordeu? La seva fina i alta silueta—com una senyera d'amor al pròxim—, el seu posat tan noble, tan honorat, la venerada grisor dels seus cabells, el misteri indefinit dels seus ulls—dues flames enceses—, i la veu dolça i manya-ga: Fills meus! Fills meus!

Sí, tots els catalans ho érem, fills de l'Avi, a tots ens estimava molt; i nosaltres, sabérem correspondre a aquest gran i abnegat amor que arribà fins al sacrifici? Ai, ens temem que no!

La seva última voluntat, en morir expressada amb un gest suprem, fou de què ens uníssim tots els catalans, com a bons germans de la gran família catalana. I nosaltres, ho complírem així?

Ara, però, ja ha passat tot allò; han passat cinc anys, cinc anys d'una intensitat tal que bé valen per deu. I ara, encara, si volem ésser dignes d'ésser catalans i fer-nos un xic mereixedors de dir-nos néts de l'Avi, hem de continuar el camí que amb la seva doctrina i amb la seva presència espiritual, ens assenyala. Com? Fent-ho tot per Catalunya, avant-

posant-ho tot per Catalunya, donant-ho tot per Catalunya.

I l'hora de complir el nostre deure ha arribat. Catalunya, el pensament cabdal del President Macià, està envaïda en part per l'enemic que vol fer presa en ella—i precisament ho està en aquelles terres que l'elegiren representant seu a les Corts espanyoles—. El President Macià si visqués ens diria que abans i primer que tot, alliberar Catalunya de l'enemic; si l'Avi visqués ens diria que tot el nostre esforç i la nostra vida per la terra que ens ha vist néixer. I ell que ho supedità tot, benestar, carrera—coronel als quaranta cinc anys—, família, i fins mantes vegades la vida, al major esplendor de la Pàtria, catalana, bé podia parlar-nos així, i nosaltres pels quals era l'esplendor de la Pàtria, tenim el deure d'obeir-lo així.

Ho hem fet, ho fem, i ho farem més encara. Sinó, ¿on seria la prova—l'última— de la nostra gran veneració envers l'Apòstol, del dia del seu enterrament? Ah!, recordeu aquella multitud de la Plaça de la República, i aquell toc agut i estrident, penetrant i fi com una daga, i aquell silenci religiós que el seguí, i aquell místic bressoleig de les banderes a mig pal, i aquell dolorós sentiment i pofec de les llàgrimes dels presents?

El Molt Honorable Senyor President de Catalunya passava per última vegada la portalada del Palau històric.

I la corrua inacabable de catalans per davant del seu cos; i la trista processó a

Montjuïc. I la primera paletada de terra al fèretre...

S'extingia també la llum del dia; ja quasi no s'hi veia gens; el cel també estava llis encara; el silenci era devot també; sols el suau mormol de la mar arribava fins allí. Semblava que es mofés de nosaltres, de la nostra gran dolor: «jo el vetllaré sempre—ens deia—nit i dia vetllaré el seu son etern». I la terra també s'obria tota per a rebre'l en ella, orgullosa d'haver triomfat de nosaltres ja que ella el tindria per sempre. I alta, molt alta, dreta, ben dreta i sola, molt sola, la gloriosa senyera estelada fa de far i guia on reposa l'home bo i únic que visqué i morí per Catalunya, i on manta vegada amb el cor trist i els ulls plorosos de la pena que ha afligit la nostra terra, hem anat a cercar-hi consol. Allí, sota la volta blava del firmament, al redós de la muntanya, a l'ombra de l'ensenyà de la Pàtria, cara a la mar blava i verda, amb la dolça companyia de l'Avi, hi fa tant de bon estar!

Un bon dia, a aquella tomba—l'altar del nostre Déu— sempre coberta de flors, n'hi floriran unes de roges com cap altres i perfumades d'un perfum misteriós: seran les flors de la victòria, que els homes catalans, amb la formació de la columna «Macià-Companys», hauran conquerit per la Pau del món i la llibertat de Catalunya.

Visca Macià!

ANTONIA ABELLÓ

M A C I À I E L S O B R E R S

En ésser Macià enlairat a la Presidència de Catalunya i palesar en tots els seus actes, tant públics com privats, el gran afecte que sentia vers els treballadors i en general per tots els humils, no eren pocs els ciutadans i majorment entre els pertanyents a les classes benestants, que és preguntaven a què podia obeir que un home que mai no havia adulat als treballadors ni fet demagogia societària es convertís de cop i volta en intèrpret de les justes aspiracions dels mateixos. Apressem-nos a dir, que els qui tal cosa deien, palesaven desconèixer en absolut la vida pública del gran català que per tal de treballar per la llibertat del seu poble renuncià a la seva brillant i prometedora carrera. Direm d'antuvi que l'Avi no hagués fet el que feia per als treballadors obeint als seus nobles sentiments, ho hauria fet per a correspondre a l'escalf que en tots els moments de la seva vida pública trobà en les classes assalariades.

Cal no oblidar, com els qui primer recolzaren Macià als començos de la seva intensa i fecunda carrera política, foren els modestos camperols de les terres lleidatanes, els quals, desafiant les amenaces dels cacics i la fúria dels grans terratinents, l'elegiren ininterrompudament durant vint anys com a representant seu al Parlament espanyol i que més tard, en venir a Barcelona, amb el fi de donar més envergadura a la seva campanya per l'alliberació de Catalunya, no varen ésser el Foment del Treball Nacional ni l'Institut Agrícola de Sant Isidre, els qui li obriren les portes, sinó que va ésser la prestigiosa i catalaníssima entitat obrera, coneguda amb el nom de Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, qui li obri les portes de bat a bat i fou en les rengleres d'aquesta gloriosa i patriòtica entitat obrera, d'on sortiren els idealistes que secundaren Macià en la seva campanya pel reviscolament de la personalitat catalana, i que tants de maldecaps donà als homes de la Lliga i, en general, a tots els que vivien a costa del treball aliè. I, més tard, quan després dels esdeveniments de Prats de Molló, els governants de la decrepita Europa a instigacions del dictador jerezà no el deixaven viure en pau a ell, ni als homes que l'acompanyaven en la històrica gesta, eren els obrers, per mitjà de les seves organitzacions, tant polítiques com sindicals, qui recolzaven els homes que tot el món oficial procurava trure's de sobre i que a França foren defensats pels prestigiosos advocats Màrius Moutet i Henry Torres, socialista el primer i llavors militant del partit comunista el segon; i en passar a Bèlgica fou el veterà socialista Vandervelde, que ve demostrant com malgrat els seus setanta anys és el més jove dels socialistes de la Nació, que governa el dubtós Spaak, qui va defensar el dret dels homes de Prats de Molló. Així mateix, quan l'Avi amb alguns dels seus

acompanyants hagueren de traslladar-se a terres d'Amèrica i no voler-los-hi permetre el dictador Uriburu l'estada a Buenos Aires, foren els treballadors argentins representats pel Senador Palacios, qui amb la seva investidura parlamentària i alt prestigi polític va defensar Macià i els seus companys.

No para en el què deixem relatat més amunt l'acció dels obrers organitzats del món en favor de la causa defensada per Macià, sinó que per mitjà de la seva premsa feren conèixer arreu del món el problema de Catalunya; puix que deuen ésser encara molts els que recorden com mentre els diaris socialistes i comunistes de la veïna República dedicaven planes senceres a la gesta duta a terme per Macià i els seus homes en els Pirineus, i el procés que amb tal motiu, més tard, va seguir-se'ls, els altres diaris el que més hi dedicava, unes dotzenes de ratlles. I, a Anglaterra, la gran premsa de la qual amb prou feines si va publicar algunes ratlles a la gesta de l'home que avui «ABRIL», ret homenatge de fervorosa devoció, fou el Daily Herald, òrgan del Partit Laborista, el que va inserir en les seves planes una extensa informació que en un mal anglès li varen trametre des d'ací. Com en aquella època per mitjà de l'idioma «Esperanto» manteníem correspondència amb companys esperantistes de diversos països, a tots ells els vàrem trametre una extensa nota relatant la gesta duta a terme per l'Avi i els seus homes, amb el prec de què procuressin fer-la inserir en els periòdics obrers dels seus respectius països i d'aquesta manera, de la nostra causa nacional varen tenir-nos esment els més llunyants països de la terra tals com el Japó, Xina, Austràlia, Canadà, etc., i amb franquesa, hem de confessar, que les majors emocions experimentades durant la nostra vida ha estat el moment de rebre, junt amb la resposta del desconegut i llunyà company, el periòdic en el qual s'hi havia publicat, en esperanto, un relat dels fets que esmentem. Creieu que donava bo de veure entre els enrevessats gerolífics dels llenguatges xines i japonès s'hi donava compte, en un altre llenguatge que perfectament podíem llegir, d'aquell intent d'alliberació de la nostra pàtria i, de debò ens dol, que els esbirros de Martínez Anido ens els robesin en una de les visites que ens feren durant la Dictadura de Primo de Rivera i que, àdhuc determinat jutge militar, famós per les seves crueltats, volia trobar-hi matèria per a un procés contra la seguretat del «Estado».

Hem cregut convenient, en complir-se el cinquè aniversari del traspàs de l'home que tant lluità per a restaurar les llibertats de la nostra terra, recordar l'eficaç intervenció dels estaments obreristes dels quals algú voldria prescindir, contribuint a què el gran Macià pogués dur a terme la seva obra.

MIQUEL VILAGINÉS

MACIA CONFEDERAL

«Aconseguida la llibertat integral de Catalunya, estem disposats a crear de bon cor amb la resta de pobles lliures d'Ibèria, una activitat conjunta per a fundar una ampla confederació, lliure i voluntària, de pobles ibèrics.»

FRANCESC MACIÀ

En diverses ocasions hem sostingut el nostre criteri favorable al sistema confederal en lloc de l'anomenat Estat Federal. I és precisament en aquesta avinentesa, en la commemoració del traspàs del plorat President Macià, que insistim amb la nostra tesi que a fi de comptes no és altra que la que informava el pensament de l'«Avi» el febrer del 1931.

En les Declaracions fonamentals que el Congrés del partit de Macià, aprovava el març del 1931, hi figura l'expressió claríssima del confederalisme d'«Estat Català». Dret de Catalunya a regir-se per si mateixa, amb plena sobirania. (Llibertat integral — autodeterminació). — Assolida la llibertat nacional, facilitar, amb tota cordialitat, la confederació dels pobles ibèrics, sempre que aquesta deixi salvada i garantida la sobirania dels estats particulars que estableixin el pacte. (Constitució confederal mitjançant el pacte entre dos pobles lliures) — Aquesta confederació únicament podrà establir-se amb pobles regits per un govern democràtic i es pactarà directament amb ells per mitjà dels seus legítims representants. — (Definició del nostre nacionalisme. — Aquest no pactarà amb el «nacionalisme d'opereta» despota i reaccionari.

Aquests principis bàsics aprovats en l'Assemblea del partit que Macià acabà d'acabir, és la prova evident que la tesi sostinguda pel primer President de la Generalitat restaurada no va ésser-ho unànime per la més important organització política nacionalista d'aquella època, principis que després varen ésser adoptats «in totum» per la cèlebre Conferència de partits d'esquerra celebrada al Foment Republicà de Sants, on va néixer l'actual Esquerra Republicana de Catalunya.

La concepció federalista és, doncs, una doctrina no acceptada per Macià. Federació, és el resultat d'una unió feta des de dalt sense tenir en compte pobles ni estats.

Pot existir una República Federal, dins una sola nació, per exemple, els Estats Units d'Amèrica, o sigui la reunió de diferents Estats sense nacionalitat pròpia. Partint que l'Estat és l'expressió jurídica de la nació, a Nord-Amèrica es regeixen sota una República Federal per quant una Confederació seria impossible de realitzar-la. Per ésser viable una Confederació és necessari que existeixin diferents pobles amb nacionalitat pròpia i lliure prèviament o sigui amb plenitud de drets per a poder pactar amb els altres pobles lliures. Per això a Espanya, solament la nostra concepció confederalista, és viable, donada l'existència de pobles amb nacionalitat pròpia. Galícia, Euzkadi, Castella i Catalunya. La República federal espanyola, comportaria cas d'ésser realitat un dia, la creació d'una sèrie de territoris autònoms, sense les característiques essencials de poble: llengua, art, literatura, geografia i història pròpies, més clar encara, d'una sèrie de nacions fantasmes.

Es evident, però, que abans de parlar de Confederació d'Estats Ibèrics, és necessari recordar la doctrina de Macià abans definida. Cal primer assolir la llibertat plena de tots aquests pobles per a després amb plenitud de facultats anar a establir la Confederació de pobles lliures d'Ibèria. Una constitució moderníssima, la de la U. R. S. S., així té resol't el seu sistema constitucional, Unió de Repúbliques lliures, amb el dret de separar-se'n si així fos la seva voluntat. Aquest darrer dret evidentment serà difícil, en una unió lliurement pactada, que se'n faci mai ús. Però, l'establiment del mateix és precís, com ho ha fet la U. R. S. S., per a ésser una veritable Confederació d'Estats lliures amb nacionalitat pròpia.

Per això, Macià, en proclamar el 14 d'Abril del 1931, la República Catalana, no deixà d'esmentar que tal República l'establiria damunt d'un Estat lliure, el Català, integrant, si així es volia per part dels altres, d'una Confederació d'Estats lliures d'Ibèria. Amb aquestes bases plenes de solidesa, la nova Confederació de Repúbliques Ibèriques, donaria plena satisfacció als anhels revolucionaris dels nacionalismes esquerrans i liberals de tota la Península Ibèrica.

FRANCESC PADRÓS

25 DESEMBRE 1933

Es ben present amb nosaltres aquella imatge que ens oferia la Catalunya del 1933. Allà, en la Barcelona màrtir dels nostres dies, el poble català era present a l'homenatge pòstum a la gran figura que acabava de desaparèixer. Ben lluny aleshores de pressentir tan sols, la gran tragèdia que s'acostava. Tant ens sembla ara encara inaudit el que s'ha imposat a aquest poble que sols aspirava a viure amb llibertat i dignament.

Si no fos que no són pas aquestes hores de defallences ni de febleses, bé ens podríem plànyer de la dolor que ens ha de produir l'haver viscut aquest gran trastorn quan precisament Catalunya s'anava recobrant ella mateixa; quan els somnis, que en altre temps es motejaren de quimèrics, del gran President, prenen, com centelles màgiques, en el cor d'un poble ja predisposat a viure la seva vida pròpia, ja ben decidit a plasmar en realitats presents les aspiracions que no havien pogut ofegar els fets més adversos ni les persecucions més infamants.

Però és també en els records que guarden les pàgines de la nostra història gloriosa, on trobem prou força per a bandejar els nostres plans, on podem recollir, amb un joíós esperançament, la certesa que Catalunya reviurà de les seves pròpies cendres, per la fortitud del seu esperit secular, per la magnitud del sacrifici que li ofereixen els seus fills que no es talvien llur sang per salvar-la de les urpes que intenten clavar-se a les entranyes d'aquesta terra indòmita.

Prou que la destrocen amb llurs mètodes repugnants i salvatges, però no aconsegueixen malmetre la seva ànima trempada ja en l'enclusa del dolor.

Prou que la cobegen aquesta terra magnífica que besa amorós el Mediterrani, aquesta Catalunya dels paisatges esquerps i riolers, aspra i dolça a la vega-da, la de les muntanyes augustes i camps

ubèrrims. Però també prou saben que no l'hauran mai, perquè encara que la trepitessin de banda a banda, trobarien en ella la terra que els maleeix i mentre un català hi restés, un cor que els avorria.

En commemorar avui el cinquè aniversari de la mort de Francesc Macià, ens plau de consignar la nostra fidelitat al seu apostolat patriòtic; fidelitat que no minvarà pas la grandiositat de la tragèdia ni la cruïssa dels sacrificis. No sabem encara on poden arribar aquella ni aquests, però tenim fe en la permanència immutabla de tots els valors espirituals que salven els pobles en les hores supremes.

El mateix heroisme, la mateixa tenacitat dels nostres soldats en els front de combat, són ací possibles fins el clos de la Pàtria. Allà es defensa la terra pam a pam, moltes vegades amb el sacrifici de la pròpia vida. Ací han d'instal·lar-se les defenses increbantables de tots els valors de la catalanitat, Arma poderosa ens en serà la nostra llengua mare, que si un dia féu possible el ressorgiment de Catalunya com a poble lliure, ara ens dirà, amb el seu accent únic i inconfundible, quin és el nostre deure, i ens ensenyarà a conèixer els nostres enemics de dintre. I en el front civil de dins la nostra terra, es faran recular les forces adverses al nostre esperit: els engegaments d'un poble que es veu agredit traïdorament, universalismes equivocats, baixes passions que suren inevitables pels efectes d'una guerra provocada i imposada, influències estranyes, errades possibles, tot ho superarà aquest poble que no vol morir.

NURI MONTERRAT

del Grup Femení del Foment

Reus, desembre 1938.

Francesc Macià, o la consciència nacional

Fa cinc anys que moria, voltat de l'afecte i la veneració de tot Catalunya, el senyor Francesc Macià i Llussà, primer President de la Generalitat de Catalunya i artífex de la Catalunya Autònoma nascuda junt amb la República del 14 d'abril. Al cap de cinc anys, plens de dates inoblidables i d'esdeveniments transcendents per a la vida del nostre poble, encara manca escriure una biografia de l'Avi, la gran biografia que es mereix i que Catalunya necessita per a comprendre en tota la seva significació i estimar en tot el seu valor d'exemplaritat l'home admirable, cavaller d'un ideal, que posà la seva fortuna, la seva carrera professional i la seva mateixa vida al servei de la Pàtria esclava que volia alliberar. Joan Alavedra, que podria escriure magníficament aquesta «Vida de Francesc Macià» indispensable en la bibliografia catalana i que s'ha compromès àdhuc a fer-la, em perdonarà que des d'ací li renovi cordialment l'excitació que moltes vegades li he fet en aquest sentit i que no té dret a desoir. Cinc anys després de la seva mort, Macià no té encara la biografia que es mereix. ¿Voldrà dir això que ha estat oblidat pels catalans? ¿Significarà potser que la seva figura s'ha esborrat, que la seva obra ha estat perduda, el seu exemple malaguanyat?

Les flors immarcessibles que omplen constantment la Plaça de la Fe, al mig de la qual reposen, de cara a la mar, les despulles del President Macià, desmentirien amb prou eloqüència aquesta suposició. No, Catalunya no oblida ni oblidarà mai el seu primer President, que li marcava el camí de l'alliberació nacional, l'home que era la mateixa consciència del poble feta carn i verb. Macià ha trobat un digne successor a la Presidència de la Generalitat en la persona de Lluís Companys; la seva obra no ha estat eixorca, però la seva figura és inoblidable. Moltes vegades, en els tombants atzarosos d'aquests darrers anys, els catalans s'hauran preguntat instintivament: ¿què hauria fet Macià?, com per a sospesar i contrastar orientacions o actituds que podien semblar discutibles o arriscades. L'ombra augusta de l'Avi cobreix encara, i protegirà sempre, els dos edificis que simbolitzen per als catalans nacionals la nostra personalitat com a poble lliure dintre la República: el Palau de la Generalitat i el del Parlament.

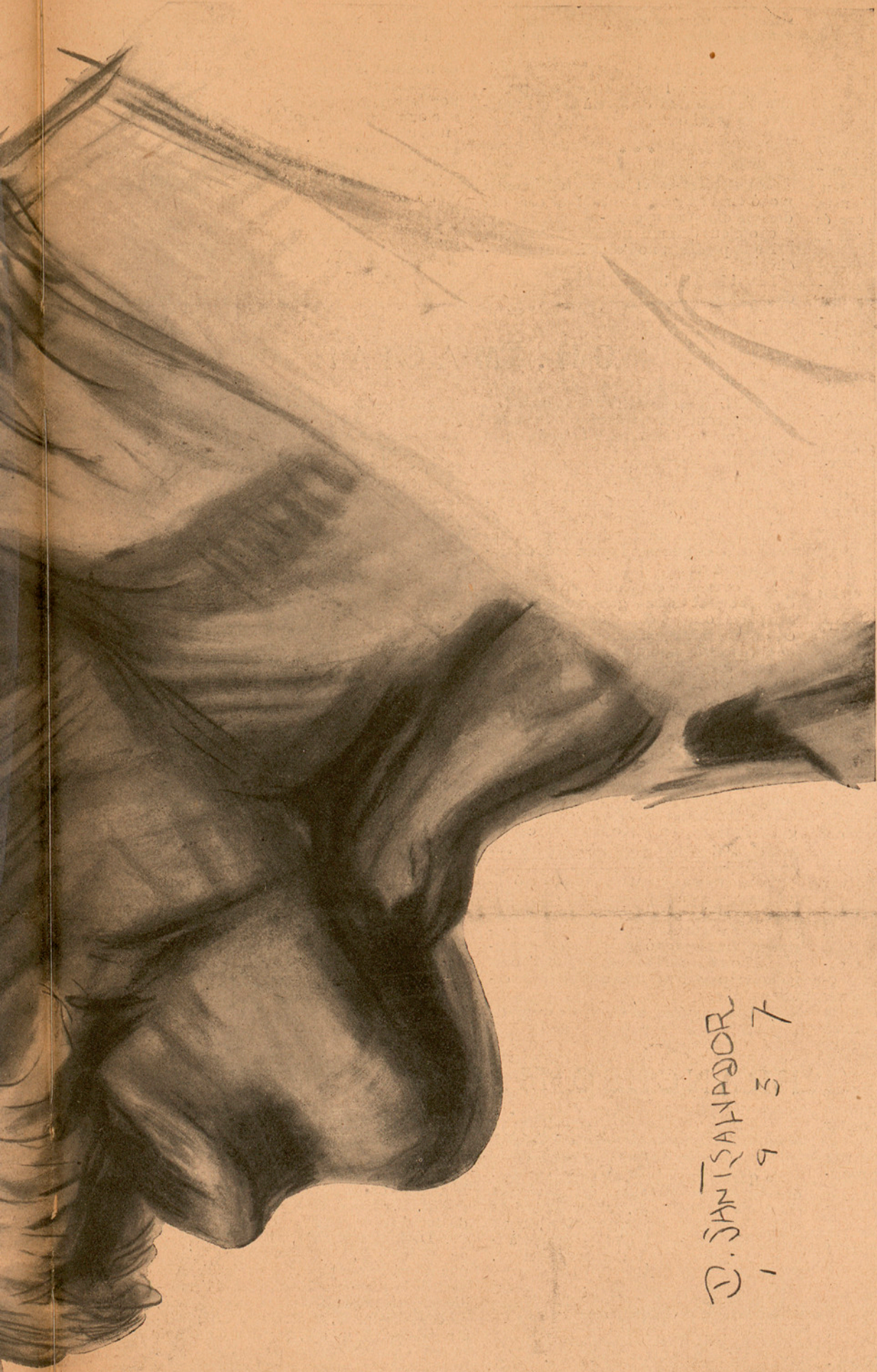
L'existència accidentada de Francesc Macià serà, en els anys a venir, un dels símbols més eloqüents de la vitalitat de la nostra raça i de la força dels ideals del catalanisme. Rebel contra totes les tiranies, perseguit i exiliat, conspirador quan calia mantenir la dignitat de la pàtria calcigada per la bota del dictador, revolucionari el 14 d'abril, en proclamar amb Companys la República a Barcelona, el President Macià conservà, a través de tots aquests atzars de la seva vida, el seu profund sentiment nacional i el seu natural respecte de les jerarquies. Revolucionari, destructor d'un règim, apòstol abrandat d'una justícia social basada en el benestar de tothom, governant que s'estimava més recórrer a la persuasió del pare que a les mesures coercitives del tutor, Francesc Macià sabé conservar sempre, malgrat tot, aquest respecte a les jerarquies, a les dignes jerarquies civils de la intel·ligència i el patriotisme i la tradició cultural del nostre poble. La dignitat del seu càrrec de President de tots els catalans fou duta per ell, que n'era el primer titular, amb l'elegància espiritual que era una de les seves característiques. Ell va influir fortament a donar a la Presidència de la Generalitat la flexibilitat que té segons els dos Estatuts i que li permet de simultaniar o destriar les funcions executives i les representatives. Ell inaugurà el Parlament de Catalunya, roda motriu de la nostra Autonomia i seu de la més alta autoritat catalana.

Al mateix temps, Francesc Macià fou l'home que més ha sabut desvetllar la popularitat al seu entorn. El seu pas alçava grans onades d'afecte; tots els catalans el veneraven. I ell es complaïa en aquestes demostracions, que enfortien el seu patriotisme i li tornaven multiplicada l'autoritat que la seva lluita política havia donat al poble català. Quan moria, tota la ciutat, tota la nació s'acorruava en silenci al darrera de les seves despulles. La terra catalana tornava a rebre en el seu si aquell home que n'havia sortit, feia setanta quatre anys, i que sempre li havia estat fidel. Les cendres de Francesc Macià i Llussà, llavor fructífera d'heroïsmes, han donat ja belles collites de coratge i de sacrifici. També en donaran, estem-ne segurs, de victòria.

RAFAEL TESIS I MARCA

d'Acció Catalana Republicana

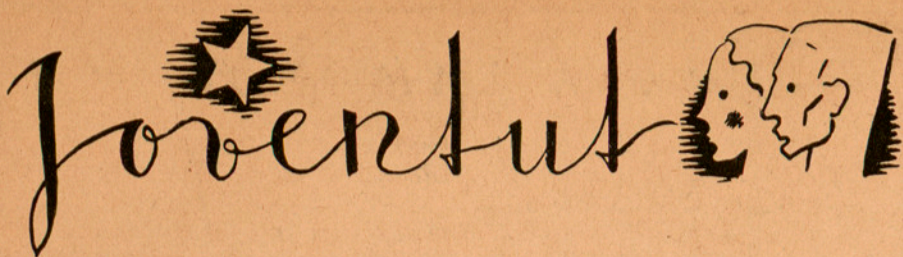
D. SANTISAPADOR
1 9 3 7

Cavaller de l'ideal, suau i selecte, amb una insospitada energia, elegant d'ànima i de figura, polític intel·ligent, però amb una manera de fer seva, personalíssima, bondados com un infant, així fou Francesc Macià símbol de nostra Catalunya, Recordem-lo i seguim-lo..... Avui, en aquestes hores extraordinàries, en la lluita gloriosa per l'eterna i incomparable Catalunya i en l'esforç heroic de tota la República contra els invasors, amb la carn i la sang que es donaper la llibertat que sols poden fruit els pobles que saben guanyar-la i defensar-la, per la memòria de

Francesc Macià: NO PASSARAN!

Clixé cedit expressament per aquest número extraordinari d'«ABRIL» pel "Casal d'Esquerra Francesc Macià"

(Prohibida la reproducció)

VISIÓ ACTUAL

Una guerra no la sofreix un poble endebades. Una revolució deixa sempre un solc profund en la terra que fa. Vosaltres, joventut d'Esquerra Republicana Estat Català, no podreu avui i menys podreu demà, mantenir intensa la ideologia anterior a la guerra, d'abans de la revolució. Fóra un error imperdonable, en el que no caureu, n'estic segur. Ara, mentre duri la guerra, mentre es consolida la revolució, neta d'improvisacions, arreconats assaigs poc meditats i mal reeixits, el vostre deure és l'acció, l'empenta, l'abrivament pel triomf total de Catalunya en la guerra i en la revolució i a l'hora de la pau.

Cal, però, que aquesta acció, que és necessària, sigui presidida d'un pensament, d'un pla, d'uns propòsits i d'unes directius. Catalunya és un poble mil·lenari, d'història pròpia, que ha viscut centúries passades amb plena independència i sobirania, que ha romàs dominat, esclau, al costat dels pobles ibèrics de les monarquies forasteres, l'esperit absolutista de les quals reviu, renovat en les concepcions de les dictadures totalitàries. Independència i esclavitud pretèrites han profundament influït en el pensament, en la voluntat i en l'acció del nostre poble al llarg dels segles.

En l'època moderna, començades les revoltes en terres hispàniques per la llibertat dels homes i dels pobles ibèrics, de l'adveniment de la primera república peninsular encà, Catalunya ha pres part en tots els esdeveniments, lluites i guerres civils peninsulars i juga ara també un paper ponderant en l'actual èpica per la independència. En aquest període contemporani de lluita per la llibertat i el futur dels pobles ibèrics, Catalunya ha anat trobant la seva personalitat històrica i ha madurat la seva voluntat nacional de llibertat i independència.

El renaixement català fou el motor que posà de bell nou en marxa la vida secular del nostre poble, que semblava adormit sota la tirania dels darrers Borbons, incapaces i degenerats. Al renaixement literari, seguí el renaixement polític, en el qual influïren Pi i Margall, que ens cal encara estudiar molt en els seus encerts i en els seus errors, i en el renaixement nacional, en el qual influïren preponderantment els homes de la Unió Catalanista, Prat de la Riba, Martí i Julià, Folguera Duran i l'apòstol alliberador de Catalunya, Francesc Macià, que dirigí el moviment nacional de les joventuts d'Estat Català i dugué la llibertat a Catalunya.

La Unió Catalanista, gloriosa iniciadora del retrobament nacional de la nostra Pàtria, la Nació Catalana de Prat de la Riba, són ja esdevingudes històriques. Estat Català és avui encara viu, palpitant, actiu i operant. Ha respost als imperatius d'acció del moment crucial que vivim, seguint les orientadores activitats i actes revolucionaris de Lluís Companys, successor de l'Avi en el camí ascensional d'alliberació total de la nostra terra.

Una guerra àdhuc imposada ho trasbalsa tot. Una revolució viscuda ho modifica, ho renova tot. L'ideari que no encaixa aquest trasbals, que no accepta la renovació, és un ideari que no és capaç de projectar-se i operar en el futur immediat amb solucions concretes.

Les joventuts d'Estat Català nasqueren amb un ideal separatista de monarquies que oprimien i explotaven els pobles ibèrics i les riqueses naturals llurs. El separatisme neix d'un acte de desesperació, de sentir-se sense forces ni mitjants de superar la situació d'inferioritat i trencar lligams i relacions i crear odis cecs i desesperadors que exclouen tota possibilitat de convivència.

Ara, foragitats els tirans, en plena guerra moral i material dels pobles ibèrics contra els defensors fells i insensats del vell esperit monàrquic foraster, ajudats per les potències totalitàries, els heroics combatents de la llibertat amb les armes a les mans entre els quals es compten milers de catalans peninsulars d'aquestes joventuts d'Esquerra Republicana Estat Català, barrejant llur sang ofrenada en l'altar de la pàtria amb la dels altres pobles ibèrics, no podem sentir el separatisme.

L'heroisme del nostre poble, l'actitud noble dels altres pobles ibèrics, el reconeixement en els tretze punts de les possibilitats d'eixemplar el volum de les autonomies, col·loca el nostre plet secular en un pla de possible convivència i ha fet néixer en el cor i en el cervell dels catalans el sentiment i l'ideal de la independència de la nostra terra. Aquest sentiment i aquest ideal no són negatius, són positius, empenyen i donen fortitud al poble per a la seva consecució. Catalunya lliure i independent dins una federació de pobles ibèrics lliures, respon a l'actual plenitud nacional que satura la terra catalana.

No volem tenir enemics. Volem donar-nos les mans amb tots els pobles ibèrics que senten com nosaltres llur dignitat nacional i llur amor a la llibertat en fructuosa convivència. Aquest ideal nacional viu de les nostres joventuts, farà triomfar Catalunya.

Catalunya és eterna; mireu, sinó, com en plena guerra enllà de les mars, en terres americanes, apareix "Mallorca Nova", entitat de joventuts baleàriques, que proclamen llur catalanitat i fa reviure la Catalunya Gran de cara l'esdevenidor.

A nosaltres no ens pot guiar mai la desesperació. La nostra guia estelada és l'esperança. La nostra acció és convertir l'esperança en realitat.

DR. J. RIERA I PUNTÍ

MACIÀ, GUIA DE CATALUNYA

Tots els moments capitals en la vida de tots els pobles, han tingut un home que per haver-los encarnat, els ha incorporat amb el seu nom, a la història.

En el resum de les nostres gestes, Jaume el Conqueridor encarna la puixança política; Jaume II, la fortitud cultural; Rafael de Casanova, la dignitat...

Darrerament, en hores àlgides, un nom més ha augmentat la llista gloriosa dels herois nacionals.

Macià, fins fa poc temps, director d'una renaixença accelerada, que ja situava el nostre poble en la plenitud espiritual, fa cinc anys deixà el seu lloc de lluita per situar-se entre aquells altres homes, els noms dels quals, gravats en la nostra senyera, van perpetuant a través de les generacions, l'existència d'un poble immortal.

Avui, quan encara els nostres ulls semblen veure'l al balcó del Palau de la Generalitat, comanant amb pas segur, els destins de Catalunya, la seva figura té ja perspectiva històrica i en acarar-nos-el ens amara d'un patriotisme intransigent que ja no és, però, el sentiment — amalgama d'entusiasme i fortaleza — que ens inspirava fa uns anys.

La seva testa blanca, venerable; els seus mots inconfundibles, avui, són en la lluita, senyera i proclama de la nostra actuació.

Ahir, pel contrari, tan estimat com avui, per tot el poble, no era tan popular, tan representatiu.

Quan el destí implacable ens l'arrebassà, Catalunya sencera plorava. Tots nosaltres sentíem un buit que no sabem ben bé on radicava, perquè el notàvem arreu,

Acabàvem de perdre l'orientador; l'Avi de somriure dolç que ens conduïa entre els perills, a la fita cobejada.

I la pèrdua d'aquella tangibilitat del nostre cap indiscutible ens desesperava com desespera a l'orfe en saber-se sol davant l'inconegut.

No sabíem encara que s'amagava en el futur i un pessimisme lògic en uns instants tan greus ens feien pensar involuntàriament en l'enrunament de la fortaleza mig construïda.

El carrer, la llar, la terra, tot patentitzava la pèrdua de Macià i el cel pesava com una llosa...

Tot escolant-se el temps indiferent i monòton, la figura arrelada al cor, dia darrera dia, ensenyorint-se amb majors proporcions damunt nostre, s'allunyava.

No la perdíem; no l'oblidàvem; la cercàvem.

I avui la retrobem ja lluny; apartada de nosaltres.

OH, MACIÀ!

ABRIL, setmanari dels nacionalistes catalans, commemora avui, d'una manera ben palesa l'aniversari dolorós de la vostra mort.

Avui, quan els camps de Catalunya estan plens de metralla; quan la guerra desencadenada amb tota fúria pels militars que vós vàreu combatre tant, és quan us veiem, oh President, amb més visió política que mai i quan més us trobem a mancar.

Les joventuts catalanes que als fronts de la llibertat estan regant amb la seva sang generosa les contrades de la pàtria, és, en general, aquella mateixa joventut que vós creàreu, aquella joventut obedient i disciplinada a les vostres ordres, aquella joventut que respon i vol respondre sempre al vostre crit de guerra: Per Catalunya!!

Què hi fa que la metralla s'estengui i faci córrer la sang! El sentiment de nacionalitat catalana, el sentiment que vós vàreu saber inculcar al nostre poble, sobresurt avui encara amb més potència i la joventut combatent veu en vós el guia, l'ideal, i en la vostra actuació i el vostre programa la línia política a seguir i a realitzar.

Fóreu perseguit i vilipendiat. Però, finalment, la Pàtria i els ciutadans fills d'aquesta Pàtria, tan nostra i tan cobejada pels enemics, feren honor al seu sentiment fent que vós, el patriota exemplar, l'home recte i auster, fóssiu l'home guia, el president indiscutible dels catalans.

Quantes vegades, avui, en ple camp de

Ahir, Macià, era un català il·lustre. Avui és la mateixa Catalunya.

La seva nova posició no és fruit de cap transformació sobtada. És el producte lògic del transcórrer d'un dia darrera l'altre.

Macià, continua, però, essent capital per als catalans.

Ahir era un mitjà; avui és una fita.

El seu ideal, deu anys enrera, expressió del nostre pensar, té avui l'autoritat de finalitat suprema.

Nosaltres continuem, incansables, la nostra marxa, vers l'estabilitat social i nacional a què ell aspirà. I, responsables, en la nostra marxa, anem carregats amb la nostra història que ens insinistra i ens protegeix.

Es en aquesta història, on avui està Macià formant pont alhora, del passat, del present i del futur.

Essent Catalunya, com ho és, la terra i l'aire i el cel. Formant part integrant del poble que la veritable joventut catalana continuarà conduint vers la felicitat.

LLUM VALLS

batalla o en les lluites de reraguarda, no hem trobat a mancar la vostra veu i la vostra orientació!

Quantes vegades la nostra imaginació, al veure tantes i tantes "coses", no ha pensat en vós i en el nostre cabdill i en la impossibilitat de què tornéssiu.

Oh, Macià! Oh, President de la República Catalana!

La joventut nacionalista de Catalunya, la que sent i pensa en Catalunya, us recorda i venera.

Us recorda com a cabdill, com a guia, com a orientador.

Us venera com a home, com a governant, com a patriota.

Fóreu la nostra màxima orientació. Seguïem la vostra veu i les vostres ordres.

Ereu el President, però éreu, a més, el nostre "Avi".

"Avi" Macià, President de mirada clara i lluminosa: Des de les pàgines glorioses de la Història esteu contemplant la nostra lluita, i vós que tant féreu per Catalunya, orienteu-nos i poseu, per damunt dels espais i dels fets, la vostra mirada, mirada plena de llum diàfana i clara, damunt la joventut de Catalunya perquè, quan sigui, sàpiguen complir com a catalans i com a patriotes.

Avui lluitem als fronts de la llibertat. Demà, allí on sigui, per Catalunya i per Macià.

Es aquesta, crec jo, la nostra millor commemoració al cinquè aniversari del traspàs.

Front del Segre, desembre 1938.

JOSEP SANS

FRANCESC MACIÀ

Apòstol del Catalanisme

Fa quatre anys que Catalunya va perdre el gran patriota, cabdill del moviment catalanista alliberador, primer President de la Catalunya oficialment lliure, home de cervell lluminós i d'idees democràtiques, forjador d'una Catalunya nova, FRANCESC MACIÀ!

Fou un gran català, perquè la seva vida era tota feta de generositat, un constant sacrifici per l'ideal; la seva figura estava forjada d'una carn plena de lluita per a la reconquesta d'un nom: Catalunya.

El nostre il·lustre escriptor i historiadore, Antoni Rovira i Virgili, deia en un article, que «la primera restauració estatal del catalanisme, la féu un home d'esquerra: Francesc Macià». Nosaltres encara hi afegim més: Macià havia arribat a l'altura més completa de la glòria d'un home creador; havia arribat a ésser un símbol.

Tot el seu esforç primordial es plasmà dia per dia per encendre una foguera de fe, en l'ànima dels catalans. El seu esperit rectilini, protestari i rebel, ha entrat de ple a dintre el cor de tots els catalans, que preferim la mort abans que sucumbir sota als criminals opressors.

Macià: en complir els quatre anys del vostre traspàs, la vostra figura de Cabdill

és més viva, més imperiosa que mai. De la vostra tomba estant, sou i continuareu éssent, a través dels anys, el guia que ha de dur el poble català a la victòria definitiva. De la vostra vida, tota ella al servei de Catalunya, les generacions d'avui n'han tret l'exemple a seguir per l'assoliment de la grandesa de la Pàtria, i l'exemple que vós, Honorable Francesc Macià, sabéreu dar-los-hi, no temeu que hagi estat endebades; un dia, no pas molt llunyà aquest exemple vostre donarà els seus fruits.

Els catalans d'avui, primer President de Catalunya, sabran ésser dignes de vós.

Tots els ciutadans de Catalunya—avui farà quatre anys—dolorosament colpits per la mort de l'avi, ens traslladàvem a la capital de Catalunya, Barcelona, per assistir a l'enterrament del plorat Macià. Era un dia d'hivern trist i boirós, i el vent feia onejar les senyeres catalanes amb una llaçada negra que portàvem, i les grogues fulles queien saunament damunt l'asfalt lluent d'humitat. Tot era trist i semblava que el temps també sentia la pèrdua de l'excels patriota, Francesc Macià.

J. CASTANY I TORRENT

Barcelona, desembre del 1938.

AQUELLS ULLS...

No vull creure, amics, que els hàgiu oblidat, perquè eren d'aquelles coses que solament en veure-les una vegada, ja no pots sostreure't a la seva influència.

Quin secret enigmàtic devien tenir perquè la seva brillantor, talment com far en mig de tenebres, servís de guiatge a milers i milers d'incondicionals patriotes?

Quina font secreta podia alimentar-los d'aquella inesgotable energia que expressaven constantment la fermesa de les seves conviccions?

Per què ni en els moments en què les tragèdies de la seva vida política, plena d'austeritat i noblesa, mantinguda enfront de les oligarquies que ens oprimien, no perdien tampoc la seva sublim serenitat?

Els recordo. Els recordo en aquell capvespre de pocs dies després de la proclamació de la República. Fou a l'Estadi de Montjuïc, una vegada acabat el partit de futbol «Espanya-Irlanda». Però la seva veu amplificada que ressonava per l'espai proclamant les ànsies de llibertat del

nostre poble, el què més m'impressionà foren els seus ulls. Ells, deien tant com les seves paraules. Quanta fermesa; quant d'aplom; quanta penetració tenien!

També els recordo en ocasió de la propaganda de l'Estatut. Ells foren al meu entendre, la força dinàmica que arrossegà als indiferents samant-los al moviment alliberador de la Pàtria, que s'iniciava amb el plebiscit estatutari.

I quan voltat d'immenses multituds, veient destacar la seva figura d'apòstol, reparaves amb els seus ulls, no tenies forçosament de suposar que la simpatia que desprenien, sens dubte era el secret de què tot el poble el seguís?

I si es trobava voltat d'infants, els veïeu com s'humitejaven de tanta tendresa?

No estava encertadíssim el denominatiu d'Avi, pel que tots el coneixíem?

Però, com tots els humans, el seu cos tingué de rendir el seu tribut de vida, i amb ell, perderen la claredat els seus ulls, aquells ulls en els que tant ens havíem emmirallat. L'irreparable ens l'arrabassà del nostre costat per sempre més.

I fou també un capvespre, que lluny de la ciutat on la mare terra acollia el seu cos immòbil, que em trobava escoltant un aparell de ràdio.

Una veu tremolosa d'emoció ens donava de manera detallada, la informació de l'enterrament.

«Catalans — digué la veu —, acaba d'ésser posada la llosa que cobreix la sepultura del que en vida fou el primer President de la Generalitat retrobada.»

Són exactament les...

Unes llàgrimes caigueren dels ulls dels que escoltàvem. El cor no podia resistir més l'emoció.

El temps ha transcorregut, però aquells ulls encara els tenim clavats molt endins, molt.

P. GARCIA I CORT

LA TOMBA FLAMEJANT

A la memòria del gran cabdill de Catalunya FRANCESC MACIÀ.

Allà dalt de la muntanya hi ha una tomba flamejant, on reposen les despulles del cabdill FRANCESC MACIÀ. Fou cabdill de Catalunya, qui forjà sa llibertat, va seguir-lo tot un poble i seguint-lo el va estimar... Ell, també se l'estimava al seu poble català; ell també va correspondre amb amor pur, abraçant com una fornall encesa i amb el cor de bat a bat...

Allà dalt de la muntanya sota un cel tot estelat hi ha una tomba que flameja per tota una eternitat!... Tots els vents li porten flaires de la Pàtria, i de la llar, també el mar amb ses besades l'amanya sense parlar... I els ocells amb ses cantades li teixeixen madrigals... I les flors a cada alçada floreixen amb nou esclat!...

Allà dalt de la muntanya hi ha una tomba flamejant, i a les flors que l'acaronen uns bandits varen cremar; però la flama encara és viva en cada cor català... I avui ja és foguera immensa que il·lumina terra i mar... Es llum de fe i d'esperança i flama de l'ideal que abrussa i empeny al poble defensant la llibertat!...

Allà dalt de la muntanya entre mig de cel i mar hi ha una llum que nit ni dia no para mai de brillar... Es l'esperit de la raça i un símbol: FRANCESC MACIÀ! Cada jorn els fills del poble fan via vers el fossar, flectint el genoll en terra, i amb els ulls il·luminats, li renoven la promesa de lluita i no claudicar als enemics de la Pàtria que la volen soterrar... per més que maldin i facin no han passat ni han de passar!... Que ací hi ha per a impedir-ho tot el poble català!...

Allà dalt de la muntanya hi ha una tomba flamejant, cada dia va engrandint-se, cada jorn es fa més gran... per darrera les muntanyes, enllà d'enllà de la mar, travessa rius i fronteres tot el món va il·luminant... I la flama és CATALUNYA! per l'amor dels catalans!...

R. MASSIP I TARRAGÓ

Els esportius i Macià

Tot Catalunya es condolgué de la gran pèrdua soferta. Les demostracions de dol, arreu es prodigaven; una n'hi hagué però, que nosaltres volem remarcar especialment, en complir-se un lustre de la mort del primer President de la Catalunya autònoma.

Ocupàvem, llavors, un lloc en el Consell Directiu del «Futbol Club Barcelona» i en el camp de Les Corts tenien lloc, amb equips estrangers, els tradicionals partits de Nadal. En representació del «F. C. Barcelona» prenguérem contacte amb el Govern de la Generalitat a fi de comunicar com estàvem disposats a suspendre el partit en penyor del nostre dol; malgrat el nostre propòsit, convinguérem amb el Conseller de Governació — el malaguanyat Selves — que malgrat el lloable de la nostra intenció, el partit se celebraria. El Club posà a mig pal les senyeres. El camp s'emplenà a vessar. Els jugadors ostentaven també sengles distintius de dol. Tot just s'havia començat el partit es produí un espectacle espontani i corprenedor. La multitud aplegada tributà dempeus, nua la testa i amb emoció profundíssima l'homenatge del seu silenci respectuós durant el qual el sentiment per la pèrdua del Vell venerable unia tots els presents i es produïa aquella demostració de cultura i de civisme que palesava una vegada més, tot refermant-lo, aquell sagrat ideal que va fer gran al nostre Club i que culminà fent-lo el representant genuí de la causa esportiva de la nostra terra.

En la figura de Macià, per damunt de la seva significació personal, hom hi va veure l'home-símbol que, conseqüent a una actuació honorabilíssima, en uns moments històrics va saber ésser el fidel representant del nostre poble i el guaiador de la vida nacional.

Els esportius de Catalunya palesaren llur sentiment tot just produïda la causa i el ratificaren, en ocasió de l'enterrament assistint-hi en una proporció inigualable,

RAMÓN SABRIÀ I ROCA

MACIA IMMORTAL

Enguany s'escau el cinquè aniversari del traspàs de Francesc Macià, cabdill venerat dels independentistes catalans i primer President de la Generalitat restaurada.

Com cada any la tradició nadalenca ens recorda un dels més grans dolors de la nostra vida, el dolor de tots els catalans ben raçats que copsaren tot seguit l'abast enorme de la tragèdia que planava damunt la Pàtria, com cada any el devotíssim pelegrinatge a la tomba que guarda les seves despulles sacsejarà les fibres del sentiment i ens farà sentir amb més intensitat la presència immaterial de l'«Avi» retornant-nos a les tasques quotidianes, que vol dir lluita constant, fornits amb noves energies i reviscolada aquella flama de la fe en els destins de Catalunya que Macià sabé encendre en el cor dels patriotes.

I si cada any aquesta diada és per nosaltres com una obligació sagrada de comparèixer davant un tribunal, al qual hem de rendir comptes de la nostra fidelitat patriòtica i en el fons del fons de la nostra consciència s'hi registra la serena tranquil·litat del deure complert o la torbació produïda per l'acusació endevinada dels patriotes que han donat la seva vida per Catalunya, enguany encara té un major i més rigorós valor de control espiritual per quant l'especialíssima situació creada i la gran responsabilitat històrica dels catalans davant el món ens obliga, a més d'estar d'acord amb nosaltres mateixos, a estar d'acord, sobretot, amb el pensament dels que ens precediren en el sacrifici obligat ensenyant-nos com es serveix Catalunya lluitant fins a la mort.

El contacte amb Macià, abans materialment i ara espiritualment, sempre ha estat una font d'estímul i un doll de fermesa pels patriotes que al seu entorn es formaren i sota el seu alt exemple han ocupat els primers llocs de la lluita per la llibertat. Al voltant de la seva tomba hi ha les dels herois i màrtirs de la Pàtria la més alta representació dels quals correspon als que en vida foren Miquel Badia i Jaume Compte, nous símbols de fermesa i d'abnegació irreductible. En vida el seguiren en les seves gestes amarades de romanticisme i de generositat, en la mort també comparteixen la pau del seu repòs i la seva glòria. Lligat amb el teixit simbòlic d'aquestes tres il·lustres figures exemplars, d'aquesta trilogia sagrada que tanca un idèntic sacrifici en tres manifestacions diverses, les joventuts actuals han rebut l'herència gloriosa d'aconseguir per a la Pàtria aquella plena independència que la sang de tants patriotes ha fecundat.

Francesc Macià s'extingia precisament en el moment en què a Catalunya s'iniciava el període més perillós i més cruent de la seva història i quan el seu cabdillatge hauria pogut portar el poble, aquest poble que ell estimava tant, a solucions reeixides i constructives. I, diem això, perquè nosaltres que sempre ens ha repugnat aquesta alegre irresponsabilitat periodística, que tant s'ha prodigat, de profanar la memòria dels morts il·lustres en proclamar que si ara visquessin serien tal cosa o tal altra, és a dir serien l'antitesi del que eren, amb el qual hom vol justificar cínicament la seva interessada claudicació, nosaltres que coneixíem tota la força atractiva, tot el seny constructiu i tota la capacitat d'abnegació que caracteritzava la seva personalitat pròcer, estem segurs que en qualsevol dels moments difícils i decisius, pels quals ha passat Catalunya en el decurs d'aquests cinc anys, la màgica influència que Macià exercia damunt el poble, hauria evitat desviacions lamentables i enterbolidores i ens hauria estalviat les doloroses experiències negatives que el nostre poble ha hagut de sofrir.

A l'entorn de Macià, s'han fet comparances no sempre exactes. Avui posats a aquesta tasca direm que Macià no és Masaryk. Masaryk era un home d'estat, fred, al qual les cancelleries li lliuraren un conglomerat ètnic perquè en fes un Estat estratègic. Vint anys de Txecoslovàquia gairebé ens havien convençut de la fermesa de la construcció. Suava, però, hem pogut comprovar, amb astorament, com no havia reeixit. En canvi, Macià, més humà que no pas Masaryk, no esclau de cap combinació diplomàtica, és l'alliberador d'una pàtria esclava. És el lluitador que no té altre suport que el dels patriotes que el segueixen i que després han demostrat com havien estat fidels al seu alt mestratge. És l'home que venç en la lluita i destrona una dinastia sense cap ajuda aliena. És l'home que universalitza el problema de la llibertat de Catalunya malgrat l'interès de totes les cancelleries a fer-lo emmudir. I si Macià no és Masaryk, Catalunya no és, tampoc, Txecoslovàquia. Masaryk pogué ésser substituït i Txecoslovàquia esfilagarsada. Catalunya lluita i no podrà ésser vençuda.

Macià és una flama immortal en el cor dels catalans. El poble, el nostre poble, va fer-se'l seu, però no per a oblidar-lo, sinó per a seguir-lo i estimar-lo. L'absoluta possessió del poble per Macià es produeix abans de la seva obra de govern i quan era menysvalorat o blasmat pels polítics professionals. Els altres tots ho tenim present. El poble veré en Macià el cabdill, el conductor de masses que il·luitava per la llibertat dels homes i dels pobles, i s'hi lliurà, amb una confiança com mai no ho havia fet amb ningú, perquè el portés vers la victòria. Macià no traï el poble. Els que gosaren insinuar-ho poc després flectien els genolls davant la gegantina personalitat de l'«Avi». És per això que avui el record de Macià ompla tots els àmbits de la Pàtria i els catalans li serveix aquesta eterna fidelitat increbantable.

MARCEL·LÍ PERELLÓ

d'Estat Català

